

har jeg allerede udtalt i Gaar. Men det turde hændte, at dersom man vilde sætte sig dette Formaal, skete det lettere ved en særlig Institution, hvor Laan af den allerfineste Bestaafenhed bleve admitterede, og som ikke desto mindre støttedes ved det solidariske Ansvar mellem Laantagerne, saaledes som i de nuværende Kreditforeninger. Jeg tror, at det, som det ærede Medlem ønsker, og det, som jeg ogsaa anser for heldigt, vilde kunne naas, naar vore Kreditforeninger kunde komme ind paa, hvad jeg angav i Gaar, at stille Laanvilkaaene forskjelligt ogsaa med Hensyn til Afdrag, efterom Laanene gaa høiere eller lavere op imod Eiendommens Taxationssum. Jeg maa endnu kun gjøre en ganske lille Bemærkning til det ærede Medlem, som anførte, at Kreditforeningernes Obligationer for Tiden stode i ligesaa høi Kurs som Statens. Den Bemærkning, jeg vil gjøre, er, at han endog var for bekfeden, thi nogle Kreditforeningers Obligationer staa endog i høiere Kurs end de, som Staten har udstedt. Men det maa erindres, hvad Grunden dertil er. Grunden dertil er Lovforslaget om Konverteringen, som foreligger. Det vil vistnok ikke være undgaaet ærede Medlemmers Opmærksomhed, hvilken Indflydelse dets Fremkomst havde paa Kursen af 4 pCt. danske Statsobligationer.

J. Sage: Det er utvivlsomt, at Landeieendomsbesidderne og Landboerne i Almindelighed lide under de tilbagegaaende Konjunkturer, men det er jo en Følge af Konkurrencens Lov og den Frihed, der har været paa dette Omraade, og som i saa fuldt Maal er kommen netop Landeieendomsbesidderne og Landbruget til Gode i den sidste Menneftalder. Man maa derfor, forekommer det mig, være noget forsigtig, naar man bestandig fremhæver Landbrugets uheldige Tilstand for Diebliffet og anraaber om Statens og Samsfundets Hjælp i saa Henseende, ja, end ogsaa fremstiller det saaledes, som det ærede Medlem for Randers Amts 2den Valgfreds (Bluhme) gjorde, som om der skete en stor Ulret mod Landbruget og Landeieendomsbesidderne, naar Staten ikke strax, naar Konjunkturerne begynde at gaa dem imod, træder til baade paa den ene og paa den anden Maade. Jeg tror, at det er nødvendigt i en sund Samfundsudvikling, at de forskjellige Samfundsklasser ikke plebittelig raabe om Hjælp til de andre, naar de først ville nyde Fordel af Friheden og de gode Konjunkturer. Det er derfor ogsaa for mig en særlig Grund til at være betænkkelig overfor et Forslag som det her foreliggende. Det er jo Tidens Mand, om

jeg saa maa sige, at tumle med de sociale Spørgsmaal, der stilles en Uendelighed af Krav og Fordringer til Staten, og vil Staten staa stærkt i sin Kamp mod de uberettigede Fordringer — jeg taler ikke om, hvad der er berettiget, og hvad der er uberettiget, men jeg gaar ud fra, at der kan stilles uberettigede Fordringer — saa maa den sørge for ikke at begaa Vilkkaarligheder og ikke at lade Tilfældigheder raade, men træde fast op under disse Forhold. Det er derfor, at det forekommer mig særlig nødvendigt i disse Tider, at man skjelner mellem, hvad der naturlig er Statens Opgaver, og hvad der naturlig hører ind under den private Virksomhed, og det nytter ikke, at man kan henvise til, skjøndt det forekommer mig endog, at den høitærede Minister gjorde det i sit sidste Foredrag, at der kan arrangeres en Slags Konkurrence mellem Staten og de Private; thi de Private kunne ikke konkurrere med Staten, og vil man ikke holde Grændsen klar og uvetydig for Statsmagten, saa er det uundgaaeligt, at Staten mere og mere vil bemægtige sig de Omraader, hvor den først faar fast Fod. Vi have jo set det med Jernbanevæsenet, hvor man fra Begyndelsen af havde det Princip, at henvise de lokale Baner til de lokale Interesser, men hvor det ikke varede længe, før Staten fandt det bekvemst, nemmest og fordelagtigt, at de bleve indrangerede under dens Bestyrelse. Det ligger i Sagens Natur, at Staten med sin Uendelighed og sine Magtmidler ikke kan arbejde jevnfides med de Private, og det er derfor nødvendigt, at søge at sondre imellem, hvad der naturlig henhører under Staten, og hvad under den private Virksomhed, og saa sørge for at skærme denne Sidste mod Statens Overgreb. Det gamle Spørgsmaal, om Statsdrift er at foretrække for Privatdrift, er kommet særlig frem i vor Tid, og det forekommer mig, at det nødvendig maa reise sig ved et Spørgsmaal som det her foreliggende. Vi have et yderliggaaende Parti; det er maaste overalt i Verden mere larmende end stærkt, men vi har det ogsaa her, og det er repræsenteret her i Forsamlingen. Dette Parti hylder ubetinget den Opfattelse, at Statsdrift er at foretrække for Privatdrift, og at Privatdrift efterhaanden skal forsvinde og gaa ind under Statsdrift. Dette Parti tæller mange Medlemmer, og det er derfor nødvendigt, at man ikke giver dem Paastud til at sige, at, naar de stille Fordringer, saa afviser man dem, men naar Andre, f. Ex. Landeieendomsbesidderne, stille Fordringer, saa er man strax parat. Her foreligger i Virkeligheden, forekommer det mig,